

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับกิจกรรมทั่วไป ความสนใจทั่วไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มประชากรคือเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้นำมาวิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS WINDOW โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา อธิบายลักษณะทางประชากร และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (t-test และ ANOVA) อธิบายความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) จัดกลุ่มของกิจกรรม กลุ่มความสนใจ และกลุ่มความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาจัดรวมเป็นกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชน และใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชน กับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะทางประชากรของเยาวชน

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน มีเพศหญิงมากกว่าเพศชายประมาณ 10 % ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 15- 24 ปี ณ ปี 2542 ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนตามที่ตั้งไว้

รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่แล้วไม่เกิน 6,000 บาท และเป็นผู้ที่มีการศึกษาทั้งสิ้น โดยมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด และโดยทั่วไปแล้วยังศึกษาเล่าเรียนนอกจากนั้นเป็นกลุ่มคนทำงาน ซึ่งรวมกันทุกอาชีพแล้วมีจำนวน 21.5% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดยังเป็นโสด

การทำกิจกรรมต่างๆของเยาวชน

กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง คือ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พักผ่อนอยู่กับบ้าน อ่านฉลากสินค้า และเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า

กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ ล้างมือก่อนทานอาหาร กินอาหารเสริมประเภทต่างๆ ปิดปากปิดจมูกกันฝุ่น ออกกำลังกายกลางแจ้ง รักษาผิวหนัง/ผิวฝ้า เล่นอินเทอร์เน็ต/คอมพิวเตอร์ ดูรายการสารคดีต่างๆ ดูงานนิทรรศการต่างๆ ปลูกต้นไม้ที่บ้าน เกี่ยวกับครอบครัว ตกแต่งดูแลบ้าน ทำอาหารทานเอง ทำบุญ ดูคอนเสิร์ต/ดูหนัง เปิดทีวีเปิดไฟทิ้งค้างไว้ บริจาคเงินให้องค์กรต่างๆ แยกประเภทขยะ เดินแทนการขึ้นรถเมลิในระยะใกล้ๆ

ส่วนกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ คือ ตรวจร่างกายประจำปี ตกปลาล่าสัตว์ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เลี้ยงสัตว์ป่าหายาก เก็บเปลือกหอย/ปะการัง เก็บขวดกลางคืน เล่นฟิตเนส ร่วมงานอภิปราย/สัมมนาต่างๆ สะสมเขาสัตว์/ตัวแมลง ขับรถเล่นกินลม ร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติเช่น

ปลูกป่า ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน เขียนร้องเรียนหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม ปลูกผักสวนครัว ประดิษฐ์ของจากวัสดุเหลือใช้ กินอาหารไม่หมดจาน

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยกิจกรรมต่างๆ พบว่า สามารถจัดแบ่งได้เป็น 12 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มกิจกรรมในบ้าน มีการปลูกผักสวนครัว ปลูกต้นไม้ที่บ้าน ประดิษฐ์ของจากวัสดุเหลือใช้ ทำอาหารทานเอง และ ร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ตกแต่งดูแลบ้าน เขียนร้องเรียนหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม ทำบุญ และแยกประเภทขยะ
2. กลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ กลุ่มนี้มีการเลี้ยงสัตว์ป่าหายาก สละมเขาสัตว์/ตัวแมลง ยิงนกตกปลาล่าสัตว์ และ เก็บเปลือกหอย/ปะการัง
3. กลุ่มกิจกรรมสุขภาพและสาระ กลุ่มนี้ทำการล้างมือก่อนทานอาหาร อ่านฉลากสินค้า ปิดปากปิดจมูกกันฝุ่น กินอาหารเสริมประเภทต่างๆ และดูรายการสารคดีต่างๆ
4. กลุ่มกิจกรรมบันเทิงและสื่อ กลุ่มนี้ชอบเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า ดูคอนเสิร์ต/ดูหนัง อ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร และ ฟังวิทยุ
5. กลุ่มกิจกรรมช่วยเหลือสังคม มีการบริจาคเงินให้องค์กรต่างๆ และร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน
6. กลุ่มกิจกรรมเรีงรมย์ กลุ่มนี้ชอบเล่นอินเทอร์เน็ต/คอมพิวเตอร์ เที่ยวกลางคืน ทัวร์ รีสอร์ทต่างจังหวัด/ต่างประเทศ เล่นฟิตเนส และ ขับรถเล่นกินลม
7. กลุ่มร่วมกิจกรรมงานนิทรรศการ/อภิปราย มีการดูงานนิทรรศการต่างๆ และร่วมงานอภิปราย/สัมมนาต่างๆ
8. กลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

9. กลุ่มกิจกรรมทำร่วมกับครอบครัว คือการไปเที่ยวกับครอบครัว
10. กลุ่มกิจกรรมเพื่อการประหยัด กลุ่มนี้มีการเดินแทนการขึ้นรถเมล์ในระยะใกล้ๆ และพักผ่อนอยู่กับบ้าน
11. กลุ่มกิจกรรมกลางแจ้ง คือ การออกกำลังกายกลางแจ้ง
12. กลุ่มกิจกรรมไม่อนุรักษพลังงาน คือ การเปิดทีวี/ไฟทิ้งค้างไว้

ความสนใจในเรื่องต่างๆของเยาวชน

เรื่องที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจในระดับสูง คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ การท่องเที่ยวพักผ่อน บ้านและสมาชิกในครอบครัว เรื่องของสินค้า การประหยัด ส่วนเรื่องปัญหา และการร่วมแก้ไขด้านสิ่งแวดล้อมก็มีคะแนนในระดับสูง เช่นเดียวกัน

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัย พบว่า ความสนใจในเรื่องต่างๆของกลุ่มตัวอย่างสามารถจัดแบ่งได้เป็น 10 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่สนใจบ้านและครอบครัว กลุ่มนี้อยากมีบ้านที่ร่มรื่น มีอากาศบริสุทธิ์หายใจ ชอบพักผ่อนอยู่กับบ้าน ใส่ใจคนในครอบครัว จะสอนลูกหลานให้รักธรรมชาติ อยากให้ทุกคนช่วยกันอนุรักษ์ ส่วนตัวเองนั้นยินดีจะช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมถ้าไม่ลำบากเกินไปนัก
2. กลุ่มที่สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม กลุ่มนี้อยากเข้าร่วมช่วยแก้ไขปัญหามลพิษแต่ไม่ค่อยมีเวลานัก และชอบท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์
3. กลุ่มที่สนใจการประหยัด กลุ่มนี้เป็นคนที่รู้จักใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็น ชอบของทนทานมากกว่าของที่สวยงาม เป็นคนที่รักษาของ และเป็นพวกรวมพลังหาร 2 คือ นิยมการประหยัดพลังงาน

4. กลุ่มที่สนใจเรื่องปากท้อง กลุ่มนี้ไม่สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมใดๆเลย เป็นพวกที่เน้นของราคาถูกเป็นสำคัญ
5. กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวพักผ่อน กลุ่มนี้เป็นพวกที่นิยมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ เป็นพวกที่รักธรรมชาติ
6. กลุ่มที่สนใจเรื่องสุขภาพ กลุ่มนี้จะชอบอ่านฉลากบนตัวสินค้า และรักที่จะดูแลสุขภาพของตนเองเสมอ
7. กลุ่มที่สนใจของใหม่/ตามเพื่อน กลุ่มนี้ไว้ดวงใจในคุณภาพของสินค้าจากเมืองนอก ชอบลองของใหม่ ชอบทำตามเพื่อน ตามกระแสแฟชั่น
8. กลุ่มที่สนใจปัญหาสัตว์ป่า-ท่องเที่ยว กลุ่มนี้มีความกังวลว่าสัตว์ป่าและแหล่งท่องเที่ยวจะถูกทำลาย
9. กลุ่มที่สนใจทำงานด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มนี้นอกจากจะอยากทำงานด้านสิ่งแวดล้อมแล้วยังยอมจ่ายแพงเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้วย
10. กลุ่มที่สนใจเรื่องผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มนี้ต่อต้านการทดลองสินค้ากับสัตว์ และจะเลิกซื้อสินค้ามาจากบริษัทที่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมของเยาวชน

ความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเยาวชนมีค่าเฉลี่ยในระดับสูงเกือบทุกข้อ

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัย พบว่า ความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างสามารถจัดแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มละเลยเรื่องสิ่งแวดล้อม มีความคิดเห็นที่ว่า สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องไกลตัว ตัวเองไม่ได้มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมเลย เรื่องเศรษฐกิจสำคัญกว่า และไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมใดๆ
2. กลุ่มรับรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทั่วไป มีความคิดเห็นที่ว่า สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญมาก ทุกคนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ ควรประหยัดพลังงาน อนุรักษ์สัตว์ป่า และควรแยกขยะ
3. กลุ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความคิดว่า มนุษย์อยู่ไม่ได้ ถ้าสิ่งแวดล้อมเป็นพิษต่อต้านการทดลองสินค้ากับสัตว์ ก่อสิ่งใหม่ควรเลิกใช้ ควรกินผักปลอดสารพิษ และสนับสนุนมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000
4. กลุ่มรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีความคิดว่า มนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงควรช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ช่วยกันรีไซเคิลเพื่อลดปริมาณขยะ
5. กลุ่มที่คิดว่าน้ำมันไร้สารตะกั่วดี
6. กลุ่มสิ้นหวังต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความคิดว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้นยากที่จะแก้ไข

รูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชน

รูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัย โดยการนำเอากลุ่มกิจกรรม 12 กลุ่ม กลุ่มความสนใจ 10 กลุ่ม และกลุ่มความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม 6 กลุ่ม ที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยในชั้นแรก มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยรวมกันเป็นชั้นที่ 2 นี้ สามารถจัดแบ่งได้เป็น 7 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ เป็นกลุ่มที่มีความสนใจและความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง รับรู้และตระหนักดีถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ แต่ไม่มีการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2. กลุ่มชอบทำกิจกรรมสังคม เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆหรือสังคมส่วนรวม เช่น การเที่ยวกลางคืน การเล่นกีฬา การท่องเที่ยวทุกรูปแบบ รวมถึงการเลี้ยงสัตว์แปลกๆ ที่หายากและมีราคาแพง กลุ่มนี้มีการเข้าร่วมงานนิทรรศการและการอภิปรายต่างๆ การบริจาคเงิน และร่วมกิจกรรมทางสังคมด้วย

3. กลุ่มไม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เป็นกลุ่มที่สนใจเพียงเรื่องของปากท้อง การหาเงินเลี้ยงตัวเอง ชอบลองของใหม่ๆ ชอบทำตามคนอื่นฯ คิดว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องไกลตัว และไม่คิดว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมจะแก้ไขได้

4. กลุ่มเด็กบ้าน เป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับบ้านและครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด รักษาสุขภาพและอนามัยของตนและคนในครอบครัว มีการทำบุญเข้าวัด มีการแยกขยะ และจะเขียนร้องเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับบ้านและครอบครัวของตน

5. กลุ่มมีอุดมการณ์ เป็นกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม และอยากทำงานด้านสิ่งแวดล้อม

6. กลุ่มรักตัวเอง เป็นกลุ่มที่สนใจแต่เรื่องของตัวเอง

7. กลุ่มบันเทิงเฮฮา เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมบันเทิงและเปิดรับสื่อต่างๆ เช่น เดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า ดูหนัง ฟังเพลง ดูคอนเสิร์ต อ่านหนังสือพิมพ์-นิตยสาร และการไปเที่ยวกับครอบครัว

พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างมีการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทผัก/ผลไม้ปลอดสารพิษ และสินค้าไร้ไซเคิลในระดับสูง นอกจากนั้นมีการบริโภคในระดับปานกลาง ส่วนในหมวดผลิตภัณฑ์ที่ไม่

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า มีระดับการบริโภคปานกลาง ในสินค้าน้ำยาล้างห้องน้ำ กล่องโฟม และช้อนพลาสติก ส่วนสินค้าจากสัตว์ที่เป็นอาหารจากเนื้อสัตว์ป่า ของใช้และอาหารเสริมที่ทำจากสัตว์นั้น โดยมากแล้วกลุ่มตัวอย่างไม่เคยใช้เลย

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ระหว่างเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างหญิงและชาย มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามตารางที่ 6.3

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนต่างกัน พบว่า ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่มีรายได้ส่วนบุคคลต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามตารางที่ 6.4

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการดำเนินชีวิต กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของเยาวชน

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนทั้ง 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ กลุ่มชอบทำกิจกรรมสังคม กลุ่มไม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม กลุ่มเด็กบ้าน กลุ่มมีอุดมการณ์ กลุ่มรักตัวเอง และกลุ่มบันเทิงเฮฮา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มเด็กบ้านและกลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ มีค่าความสัมพันธ์ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ แสดงว่าทั้ง 2 กลุ่มนี้มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มไม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่มีค่าความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำสุด

อภิปรายผล

รูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัย ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. กิจกรรม

กิจกรรมของเยาวชนในกรุงเทพมหานครสามารถจัดแบ่งได้เป็น 12 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรมในบ้าน กลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ กลุ่มกิจกรรมสุขภาพและสภาวะ กลุ่มกิจกรรมบันเทิงและสื่อ กลุ่มกิจกรรมช่วยเหลือสังคม กลุ่มกิจกรรมเชิงรรมย์ กลุ่มร่วมกิจกรรมงานนิทรรศการ/อภิปราย กลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มกิจกรรมทำร่วมกับครอบครัว กลุ่มกิจกรรมเพื่อการประหยัด กลุ่มกิจกรรมกลางแจ้ง กลุ่มกิจกรรมไม่อนุรักษ์พลังงาน

กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยกิจกรรมในระดับสูง ได้แก่ กลุ่มกิจกรรมบันเทิงและสื่อ คือการฟังวิทยุ การอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร และการเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า ผลที่ได้นี้สอดคล้องกับผลของงานวิจัยของณัฐวดี ศรีกตัญญู (2540) ที่เกี่ยวกับเจเนอเรชันวายในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอายุ 12-18 ปี จึงมีกลุ่มที่เป็นเยาวชนรวมอยู่ด้วย ผลการวิจัยนั้น พบว่า มีการจัดสรรเวลาให้กับกิจกรรมด้านการเปิดรับสื่อในระดับสูง

นอกจากนี้ เยาวชนในกรุงเทพมหานครจำนวนมากยังชอบพักผ่อนอยู่กับบ้าน และเป็นผู้บริโภคที่ชอบอ่านฉลากสินค้าเป็นประจำ ซึ่งอาจเนื่องจากว่า ปัจจุบันนี้มีสินค้าให้เลือกมากมาย ดังนั้น การอ่านฉลากจึงเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า

ส่วนกิจกรรมที่มีการทำในระดับปานกลาง ได้แก่ การไปเที่ยวกับครอบครัว การเล่นกีฬากลางแจ้ง การแยกขยะ และการไม่อนุรักษ์พลังงาน เช่น เปิดไฟ-โทรทัศน์ทิ้งค้างไว้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้แสดงถึงว่า เยาวชนยังไม่ค่อยตระหนักในเรื่องของการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า อาจเป็นเพราะว่าไม่ใช่ผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

เยาวชนในกรุงเทพมหานครไม่ค่อยทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมากนัก ซึ่งจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยที่ค่อนข้างต่ำของกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่ในกลุ่มกิจกรรมในบ้าน กลุ่มกิจกรรมงานนิทรรศการ/อภิปราย และกลุ่มกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ได้แก่ การร่วมกิจกรรมปลูกป่า การเขียนร้องเรียนไปยังหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม การร่วมงานสัมมนาต่างๆ การบริจาคเงิน และการร่วมกิจกรรมในชุมชน ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า การรณรงค์กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของไทยนั้นยังไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง และไม่ได้เจาะเข้าถึงกลุ่มเยาวชนโดยตรง โดยจะเห็นได้ว่าโครงการรณรงค์ต่างๆ เช่น โครงการปลูกป่าฯ หรือ โครงการแยกขยะ ส่วนแต่เป็นการสื่อสารถึงคนทั่วไปในสังคม ไม่ได้แยกเจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้ชัดเจน การดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเยาวชนจึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร

นอกจากนี้ เยาวชนในกรุงเทพมหานครไม่นิยมทำกิจกรรมฟุ่มเฟือยต่างๆ เช่น การเที่ยวกลางคืน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ก็เหมือนเดียวกันกับกลุ่มเจนเอชเช่นวาย ในงานวิจัยของณัฐฉา ศิริกัตัญญ และไม่นิยมทำทวารุณกรรมสัตว์ ไม่ยิงนกตกปลาล่าสัตว์ ไม่นิยมการไปทัวร์ต่างประเทศ และไม่ค่อยนิยมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วย

2. ความสนใจ

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เรื่องที่เยาวชนในกรุงเทพมหานครมีความสนใจสามารถจัดแบ่งได้เป็น 10 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สนใจบ้านและครอบครัว กลุ่มที่สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่สนใจการประหยัด กลุ่มที่สนใจเรื่องปากท้อง กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวพักผ่อน กลุ่มที่สนใจเรื่องสุขภาพ กลุ่มที่สนใจของใหม่/ตามเพื่อน กลุ่มที่สนใจปัญหาสัตว์ป่า-ท้องเที่ยว กลุ่มที่สนใจทำงานด้านสิ่งแวดล้อม และกลุ่มที่สนใจเรื่องผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

โดยส่วนใหญ่แล้วเยาวชนเป็นกลุ่มที่สนใจบ้านและครอบครัว สนใจการท่องเที่ยว-พักผ่อน ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมที่เยาวชนนิยมกระทำข้างต้น คือชอบพักผ่อนอยู่กับบ้าน เยาวชนยังสนใจเรื่องสุขภาพ สนใจเรื่องการประหยัด ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้รับคามสนใจอย่างมากในสังคมไทยปัจจุบันนี้

ส่วนเรื่องราวของสิ่งแวดล้อมก็เป็นสิ่งที่เยาวชนให้ความสนใจมากเช่นเดียวกัน พวกเขาสนใจปัญหาสัตว์ป่า-นักท่องเที่ยว สนใจทำงานด้านสิ่งแวดล้อม เป็นกลุ่มที่สนใจผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

และสนใจส่วนผลมของสินค้าด้วย การที่เยาวชนให้ความสนใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อมนี้ ส่วนหนึ่งน่าจะ เป็นเพราะ เรื่องของสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นเรื่องที่ได้รับการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆอย่างมากมาย และ เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับสื่อต่างๆ ในระดับสูง จึงน่าจะได้รับการทราบและรับรู้เรื่องนี้ไปด้วย ซึ่ง ก็สอดคล้องกับกระแสของ Consumerism ด้านสิ่งแวดล้อมตามที่ Assael (1995) ได้กล่าวไว้ โดย เรียกขานกันว่า The New Environmentalism อันเป็นที่มาของกรีนมาร์เก็ตติ้งนั่นเอง

นอกจากนี้ เยาวชนในกรุงเทพมหานครไม่ค่อยมีความสนใจลงสินค้าใหม่ เช่น อาหารเสริม จากกระดุกอ่อนฉลาม และไม่ค่อยทำตามเพื่อน ซึ่งทำให้เห็นว่า เยาวชนในยุคนี้ไม่ค่อยตามแฟชั่น เท่าใดนัก และมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

3. ความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม

ในส่วนนี้สามารถแบ่งความคิดเห็นของเยาวชนในกรุงเทพมหานครได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มละเลยเรื่องสิ่งแวดล้อม กลุ่มรับรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทั่วไป กลุ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่คิดว่าน้ำมันไร้สารตะกั่วดี และกลุ่มสิ้นหวังต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มต่างๆเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันไป

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่า มีค่าในระดับสูงเกือบทุกข้อ ซึ่งก็หมายความว่า เยาวชนในกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มที่มีความคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆสูงมาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า เยาวชนรุ่นนี้เติบโตมาในยุคที่ผู้คนหันมาสนใจ เอาใจใส่ และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม มี พ่อแม่ที่เป็นคนรุ่น Baby Boomer (คนที่เกิดในช่วงปี ค.ศ. 1946-1964) ซึ่ง Ottman (1994) กล่าวว่า เป็นพวกที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และคุณภาพชีวิตที่ดีนี้ก็วัดได้จาก สภาพของบ้านเรือน ชุมชนโลกทั้งหมด และความเป็นอยู่ที่ดีกับสุขภาพที่ดีของทุกๆคนในครอบครัว เยาวชนซึ่งเป็นรุ่นลูกหลานจึงน่าจะได้รับการปลูกฝังเรื่องสิ่งแวดล้อม จากคนรุ่นนี้ด้วย ทั้งจากการอบรมในครอบครัว โรงเรียน และรวมถึงทางด้านสื่อต่างๆด้วย

4. รูปแบบการดำเนินชีวิต

เมื่อนำกลุ่มของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม มาวิเคราะห์ปัจจัยรวมกัน สามารถจัดแบ่งกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครได้เป็น 7 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ กลุ่มชอบทำกิจกรรมสังคม กลุ่มไม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม กลุ่มเด็กบ้าน กลุ่มมีอุดมการณ์ กลุ่มรักตัวเอง และ กลุ่มบันเทิงเฮฮา

เมื่อพิจารณารูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดยวัดจากค่าเฉลี่ยของตัวแปรกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่รวมอยู่ในกลุ่มต่างๆแล้ว พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบันเทิงเฮฮา ที่ประกอบด้วยกลุ่มที่ชอบทำกิจกรรมบันเทิงและสื่อ และกิจกรรมเกี่ยวกับครอบครัว ผลที่ได้นี้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่ Reimer (1995) ได้กล่าวไว้ คือ ความบันเทิงเป็นรูปแบบที่สำคัญสำหรับเยาวชนในทุกระดับชั้น และเหมือนกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนในสวีเดนที่ Reimer ได้ทำการวิจัยไว้ ความสอดคล้องนี้ทำให้คิดต่อไปได้ว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นไปในทางความบันเทิงนี้ น่าจะเป็นสิ่งที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันในกลุ่มเยาวชนประเทศต่างๆทั่วโลกก็เป็นได้

เยาวชนในกรุงเทพมหานครอีกส่วนหนึ่งที่มีจำนวนมากเช่นกัน คือกลุ่มเด็กบ้าน พวกนี้ยังคงยึดติดกับครอบครัว มีการทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัว ชอบพักผ่อนอยู่กับบ้าน ซึ่งเป็นเพราะว่าพวกเขายังอยู่ในวัยเรียน และยังเป็นโสดไม่ได้แต่งงานออกเรือนไป จึงยังคงอาศัยอยู่กับครอบครัว และกลุ่มนี้ยังเป็นพวกที่รักษาสุขภาพอนามัยของตนเองด้วยการล้างมือก่อนทานอาหาร กินอาหารเสริมบ้าง ชอบดูสารคดี และชอบอ่านฉลากสินค้าเป็นประจำ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้รับมาจากพ่อและแม่(คนรุ่น Baby Boomer) ที่เป็นผู้ที่ใส่ใจในสุขภาพ

ส่วนรูปแบบที่ไม่ค่อยพบในเยาวชนกรุงเทพมหานคร คือ รูปแบบของกลุ่มที่ชอบทำกิจกรรมสังคม ที่ชอบเที่ยวกลางคืน เที่ยวต่างประเทศ ขับรถเล่นกินลม รวมถึงการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การร่วมปลูกป่า การไปชมงานนิทรรศการ การเข้าร่วมอภิปรายหรือสัมมนาต่างๆ และการเล่นกีฬากลางแจ้ง ที่เป็นเช่นนี้เพราะเยาวชนส่วนใหญ่ยังมีรายได้ไม่มากนัก และยุคนี้เป็นเวลาที่เศรษฐกิจไม่ดีนัก จึงไม่ค่อยทำกิจกรรมที่ฟุ่มเฟือย ส่วนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ก็เป็นไปอย่างที่อภิปรายไว้ในส่วนของกิจกรรมข้างต้นแล้ว และนอกจากนี้

น่าจะเป็นเพราะกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม อย่างการเข้าฟังการสัมมนา-อภิปรายต่างๆ เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยให้ความบันเทิงมากนัก เยาวชนส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยเข้าร่วม แม้ว่าจะมีความสนใจในระดับสูงก็ตาม

เยาวชนในกรุงเทพมหานครจำนวนไม่น้อย คือ กลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ (เพราะประกอบ ด้วยกลุ่มความสนใจและความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง) พวกเขามีความสนใจเรื่องการ ประหยัด สนใจเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม สนใจเรื่องบ้านและครอบครัว เป็นกลุ่มที่รับรู้ ตระหนัก และรับ ผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้กลุ่มมีอุดมการณ์ และกลุ่มรักตัวเองก็มีอยู่ไม่น้อยเช่นเดียวกัน

ส่วนกลุ่มที่ไม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม คือเป็นผู้สนใจแต่เรื่องปากท้องของตนเอง สนใจแต่ของใหม่ๆ และคล้อยตามเพื่อน คิดว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ไกลตัว ละเลยและสิ้นหวังกับปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่มากนัก เพราะผลของค่าเฉลี่ยความสนใจและความคิดเห็นในเรื่องราวด้านสิ่งแวดล้อมของเยาวชนนั้นอยู่ในระดับสูง

พฤติกรรมกรบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง โดยมีบางประเภท ได้แก่ สินค้ารีไซเคิล และผัก/ผลไม้ปลอดสารพิษ มีการบริโภคในระดับสูง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในหลายๆประเภทน่าจะมีการ ใช้ในระดับที่สูงกว่าผลที่ได้จากการวิจัยนี้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าผลิตภัณฑ์ 2 ประเภทนี้ค่อนข้างจะเป็นที่รู้จักมากกว่าผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมบางประเภท โดยที่ตัวเยาวชนเองอาจไม่รู้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ตัวเองใช้นั้นเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เพราะไม่รู้จักหรือเข้าใจในสัญลักษณ์ต่างๆที่แสดงว่าเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉายที่ขายกันอยู่ทั่วไปนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นถ่านไฟฉายที่ไร้สารปรอท โดยจะใช้รูปแอปเปิ้ลเขียว เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกไว้ หรือ เครื่องสำอางบางยี่ห้อก็เป็นผลิตภัณฑ์ที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่ายี่ห้ออื่นๆ เพราะไม่มีการทดลองกับสัตว์ ซึ่งจะมีข้อความเขียนไว้ เช่น "NOT TESTED ON ANIMALS" หรือสินค้าพวกสเปรย์กระป๋องต่างๆ ในปัจจุบันนี้ ก็ไม่ค่อยบรรจุสาร CFC ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว ซึ่งจะสังเกตได้ว่ามีข้อความบนฉลากระบุไว้ เช่น "OZONE FRIENDLY" เป็นต้น

ส่วนผลิตภัณฑ์ในหมวดที่ไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า เยาวชนในกรุงเทพมหานครมีการใช้ระดับปานกลาง ในประเภทน้ำยาล้างห้องน้ำ กล่องโฟม จาน/ช้อนพลาสติก ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วไป จึงอาจจะหลีกเลี่ยงการใช้ได้ยาก เช่น การซื้ออาหารจากร้านต่างๆ ไปทานข้างนอก ก็มักจะใช้กล่องโฟมเป็นภาชนะ และใช้ช้อนพลาสติกเป็นอุปกรณ์การกิน เป็นต้น ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ เช่น อาหารและอาหารเสริมที่ทำจากสัตว์ป่า หรือสัตว์แปลกๆ ของใช้ประดับตกแต่งจากสัตว์ต่างๆ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีการบริโภคในระดับที่ต่ำ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าผลิตภัณฑ์จากสัตว์นั้นสามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้ เช่น เรื่องของอาหารก็มีอย่างอื่นที่เยาวชนชอบกินมากกว่าเนื้อสัตว์ป่าที่หา กินยาก และยังไม่ค่อยอร่อยถูกใจด้วย ส่วนของประดับตกแต่งของมีวัสดุอื่นๆ ที่สามารถทดแทนได้เช่นกัน

นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยยังพบว่า พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ไม่มีความแตกต่างกันในด้านลักษณะทางประชากร เพราะเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคระหว่างเพศหญิงและชาย และระหว่างรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนแล้ว พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่า ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยส่วนใหญ่แล้ว เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้กับคนทุกเพศ และเป็นสินค้าที่มีราคาไม่แตกต่างจากสินค้าทั่วไปมากนัก เช่น สินค้ารีฟิล เช่น ครีมนวดน้ำแบบถุงเติม ก็มีราคาไม่ค่อยแตกต่างจากแบบบรรจุขวดปกติ หรือตู้เย็นประหยัดไฟ ก็เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคระดับรายได้ใหนๆ ก็ใช้ เพราะเป็นสินค้าที่เป็นมาตรฐานในการผลิตในยุคนี้ จึงมีขายในท้องตลาดทั่วไปที่ใครก็ซื้อหามาใช้ได้

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสัมพันธ์ของรูปแบบการดำเนินชีวิต กับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัย พบว่า ทุกกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยเมื่อดูค่าสหสัมพันธ์แล้ว พบว่า กลุ่มเด็กบ้าน และกลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ มีค่าความสัมพันธ์ 0.355 และ 0.350 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า การบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างหนึ่ง ที่สามารถสนองต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขาได้ กลุ่มเด็กบ้านที่ทำกิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวกับบ้าน การประหยัด และสุขภาพอนามัย ก็จะใช้ผลิตภัณฑ์ประเภทที่ช่วยประหยัดพลังงาน หรือผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่มีสารพิษตกค้าง ส่วนกลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์นั้น เป็นพวกที่มีความสนใจ และความคิดเห็นหรือทัศนคติทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว ดังนั้น ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆก็อาจจะพิจารณาถึงคุณสมบัติที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่ง จะเห็นได้จากผลการวิจัยของพีระนันท์ บูรณะโสภณ (2538) ที่พบว่า ทัศนคติ เป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพล ในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนใน กรุงเทพมหานคร

เมื่อพิจารณาถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนจากงานวิจัย ครั้งนี้แล้ว อาจกล่าวได้ว่า เยาวชนในกรุงเทพมหานครส่วนหนึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็น "กรีนคอนซูเมอร์" หรือ ผู้บริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ,2538) เนื่องจากงานวิจัยของ Roper / S.C. Johnson (Ottman:1994) ก็ได้ใช้รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นปัจจัยในการจัดแบ่งกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมในสหรัฐฯ ออกเป็น 5 กลุ่ม ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ True-Blue Greens หรือ กรีนคอนซูเมอร์ที่แท้จริงนั่นเอง และผลจากการวิจัยนี้ ก็พบว่าเยาวชนในกรุงเทพมหานครก็เป็นผู้ที่มีความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม และมีการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่งด้วย ดังนั้น จึงน่าจะจัดเป็นผู้บริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม หรือกรีนคอนซูเมอร์ ได้เช่นกัน

Assael (1995) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตนั้น คือ ลักษณะของการใช้เวลาของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร (Activities) การให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมรอบตัว(Interests) และความคิดเห็นที่มีต่อตนเองและสิ่งรอบข้าง (Opinions) จากคำนิยามนี้เมื่อรวมเอากลุ่มเด็กบ้านที่ประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ และกลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์ ที่ประกอบด้วยความสนใจและความคิดเห็นด้าน

สิ่งแวดล้อมมารวมกัน จะทำให้เราเห็นภาพรวมของกลุ่มเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ที่น่าจะเป็น ผู้บริโภคที่ค้ำจุนถึงสิ่งแวดล้อม หรือ กรีนคอนซูเมอร์ได้ นั่นก็คือ กลุ่มที่นิยมทำกิจกรรมในบ้าน เช่น ปลูกต้นไม้ ปลูกพืชผักสวนครัว ทำอาหารทานเอง ชอบตกแต่งบ้าน ชอบประดิษฐ์ของจากวัสดุเหลือใช้ต่างๆ ชอบทำบุญ ชอบพักผ่อนอยู่กับบ้าน และทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น ล้างมือก่อนทานอาหาร กินอาหารเสริม ปิดจุกกันฝุ่น ดูสารคดีและอ่านฉลากสินค้าเป็นประจำ ให้ความสนใจในเรื่องของบ้านและครอบครัว เรื่องของการประหยัด สนใจการท่องเที่ยว-พักผ่อน และแน่นอนว่า พวกเขามีความสนใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อม และจะเลิกซื้อสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการที่จะต่อต้านการนำสัตว์ไปทดลองสินค้า เพราะพวกเขามีความคิดที่ว่า สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างยิ่ง มนุษย์เราอยู่ไม่ได้ถ้าสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ จึงควรที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์เรานี่เองเป็นผู้ทำลาย ถึงแม้ว่าจะยากต่อการแก้ไขก็ตาม

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัย พบว่า กลุ่มบัณฑิตงะเฮฮา และกลุ่มที่ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเลย ก็ยังมีค่าความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับกลุ่มเด็กบ้าน และกลุ่มที่มีแนวคิดกรีนอนุรักษ์ แต่ในระดับที่ต่ำกว่า ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า คุณสมบัติอื่นๆ ของตัวผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเองนั้น สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อาทิ มีส่วนผสมที่ดีกว่าผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ในท้องตลาด มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นตามเทคโนโลยีใหม่ๆ จึงได้มีผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่ที่มีรูปแบบใหม่ที่นำใช้กว่า ให้ความสะดวกสบายในการใช้มากกว่า หรือมีราคาที่ถูกกว่า เช่น ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เครื่องใช้ประหยัดพลังงาน เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัตินี้เหล่านั้นเอง ที่เป็นสิ่งจูงใจให้เยาวชนมีการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม คือ เป็นการซื้อโดยที่ไม่ได้สนใจว่ามีคุณสมบัติที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม แต่ซื้อเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่นำใช้ หรือเพราะราคาถูกกว่า ประหยัดกว่า นอกจากนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยในด้านอื่นๆ เช่น ด้านของครอบครัว เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ที่เลือกซื้อสินค้าของใช้ประจำบ้าน เยาวชนจึงได้ใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในบ้าน เช่น ตู้เย็นประหยัดไฟ หรือ สุรภัณฑ์ประหยัดน้ำตามพ่อแม่ด้วย ดังนั้น พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มเยาวชนจึงน่าจะได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่นๆ เพราะผลิตภัณฑ์บางอย่งนั้นเยาวชนเป็นเพียงผู้ใช้ (User) ไม่ใช่ผู้ที่ตัดสินใจซื้อ (Decision Maker)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. รูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า เยาวชนยังทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมน้อยมากเมื่อเทียบกับระดับความสนใจและความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมที่มีในระดับสูง สาเหตุที่ชัดเจนนั้นยังไม่สามารถระบุได้ในงานวิจัยนี้ ซึ่งคงต้องเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ทำการศึกษาต่อไป ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า เยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความสนใจและความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และน่าจะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติได้อย่างไม่ยากนัก ขึ้นอยู่กับว่าภาครัฐบาลหรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม จะหาวิธีส่งเสริมให้เยาวชนได้ทำกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นได้อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยเองมีความคิดเห็นว่า การที่จะให้เยาวชนในกรุงเทพมหานครได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ควรจะเลือกช่องทางหรือแนวทางที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขา โดยอาจจะร่วมกับทางสถานศึกษาในการรณรงค์กับกลุ่มเยาวชน เพราะในบางกิจกรรมเป็นสิ่งที่ยากเกินกว่าจะทำโดยลำพัง เช่น การไปร่วมกิจกรรมปลูกป่าที่ต่างจังหวัด อาจต้องมีเวลามากพอที่จะร่วมเดินทางไปด้วย หรืออาจต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งที่นอกเหนือจากการใช้จ่ายประจำวัน แม้ว่าค่าใช้จ่ายนี้อาจจะไม่มากนัก แต่เยาวชนส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มที่ศึกษาอยู่ ก็ยังมีรายได้ไม่มากนัก จึงไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมเช่นนี้ แต่ถ้าหากว่าไปกับทางโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ก็จะไปได้สะดวกขึ้น ค่าใช้จ่ายน้อยลง และยังมีเพื่อนไปด้วยอีกมากมาย นอกจากสถานศึกษาแล้ว บ้านและครอบครัวก็เป็นช่องทางที่เหมาะสมสำหรับการเข้าถึงกลุ่มเยาวชน โดยที่อาจจะเสนอแนะให้ทำกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์หรือร่วมกันทำกับสมาชิกในครอบครัวก่อน เช่น การใช้น้ำไฟอย่างประหยัด การแยกขยะในบ้าน หรือการแจ้งร้องเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผลกระทบต่อบ้านและครอบครัวของเขา

2. จากการวิจัย พบว่า เยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความใส่ใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และในฐานะผู้บริโภคก็เป็นผู้บริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากให้นักการตลาด ได้ให้ความสนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับกลุ่มเยาวชนให้มากขึ้น และอยากให้อัดเอาสิ่งแวดล้อมเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของบริษัทอย่างถาวร ไม่ใช่มองว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงจุดขายที่ฉาบฉวยเพียงชั่วเวลาหนึ่ง เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่สำคัญ เป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงและมีจำนวนมาก ดังนั้น จึงอยากจะทำให้นักการตลาดช่วยกันปลูกฝังค่านิยมในการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในใจของเยาวชนตลอดไป เพื่อให้การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมได้เติบโตขึ้นอย่างจริงจัง

3. สำหรับนักโฆษณา งานวิจัยนี้ได้ให้ภาพที่ชัดเจนขึ้นในเรื่องของรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารทางการตลาด เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้ดีขึ้นว่า เรื่องใดบ้างที่เป็นที่สนใจของเยาวชน กิจกรรมใดเป็นที่นิยมทำ กลุ่มความสนใจใดที่รวมกันได้ หรือแยกกันเป็นคนละกลุ่ม กิจกรรมใดที่ไปด้วยกันได้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ หรือจะดึงความสนใจของกลุ่มเยาวชนที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตต่างๆกันด้วยวิธีที่แตกต่างกันอย่างไร และสำหรับการโฆษณาสินค้านั้น ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ก็คงจะเป็นประโยชน์ในหมวดผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยก็ทำให้ทราบว่า การเลือกกลุ่มเด็กบ้านและกลุ่มที่มีแนวคิดเชิงอนุรักษ์เป็นผู้บริโภคเป้าหมายน่าจะเหมาะสมกว่ากลุ่มอื่นๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาในด้านที่ลึกขึ้น เช่น ทำการศึกษาวิจัยแบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ถึงตัวแปรอื่นๆที่มีผลต่อ พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากว่างานวิจัยครั้งนี้ยังไม่ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมในด้านอื่นๆ เช่น เหตุผลของการบริโภค โอกาสที่จะบริโภค แรงจูงใจอื่นๆของการบริโภค หรือรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ที่บริโภค ซึ่งการวิจัยในครั้งต่อไป อาจจะศึกษาเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับผู้บริโภค แบบ 70's ก็ได้

2. ทำการศึกษาในด้านที่กว้างขึ้น เช่น ทำการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) ผู้บริโภคในกลุ่มอายุอื่นๆ หรือในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยนี้ว่ามีความแตกต่างหรือสอดคล้องกันอย่างไรบ้าง จะได้เห็นภาพที่ชัดเจนและสามารถระบุได้ว่า กรีนคอนซูเมอร์ที่แท้จริงคือใคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย